

วิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของเยาวชนในพื้นที่ชุมชนแออัด:
กรณีศึกษาชุมชนพหลโยธิน 32 แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร

Lifestyle and Leisure Time of Youths in Slum Area: A Case

Study of Phaholyothin 32 Community, Chandrakasem

Sub-district, Chatuchak District, Bangkok

ชวิตรา ตันติมาลา¹

Chawitra Tantimala

¹สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการทางวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Program in Cultural Management Innovation, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chandrakasem Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเข้าใจวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของเยาวชนในพื้นที่ชุมชนแออัด และเพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนที่เหมาะสมกับศักยภาพ และความต้องการของเยาวชนในพื้นที่ ดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บข้อมูล 3 ระยะ คือ การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล และการสนทนากลุ่ม นำเสนอข้อมูลแบบชาติพันธุ์วรรณา ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนในชุมชนพหลโยธิน 32 มีความเป็นอยู่ ความสนใจ และความถนัดหลากหลาย ทำให้มีวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างที่แตกต่างกัน โดยสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ (1) เยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา เป็นกลุ่มที่มีความต้องการในการพัฒนาตนเอง ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี และมีศักยภาพในการเป็นผู้นำชุมชนต่อไป และ (2) เยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาไปแล้ว มีพฤติกรรมไม่สนใจใฝ่ดี ทั้งตัวเองและสังคม กำลังเข้าสู่เส้นทางของการติดยาเสพติด หรือท้องก่อนวัยอันควร เป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

คำสำคัญ: วิถีชีวิต, การใช้เวลาว่าง, เยาวชน, ชุมชนแออัด

Abstract

The purposes of this research were to study and to understand lifestyle and leisure time of the youths in a slum and to synthesize guidelines for organizing academic service activities that were appropriate for the potential and the needs of the youths in the slum. The study was conducted according to qualitative research methodology. The data collection consisted of three phases; a baseline survey, an in-depth interview, and a focus group discussion. The data were presented based on Ethnography. The findings indicated that the youths in the Phahonyothin 32 community had a variety of aptitudes, interests, and livelihoods. These led to different lifestyles and leisure time activities. The youths were classified into two groups; (1) the youths enrolling in the education system, intending to improve themselves, taking part in the university activities as well and having potential to be leaders of the community in the future, (2) the youths leaving the education system, ignoring both themselves and society, getting involved in drug addiction or adolescent pregnancy, and being a risk group that must be urgently assisted by the involved agencies.

Keywords: lifestyle, leisure time, youths, slum area

บทนำ

เยาวชนเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ เพราะสามารถเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ ยังต้องเป็นผู้สืบทอด มรดก วัฒนธรรม และภูมิปัญญาจากคนรุ่นก่อน เป็นผู้ที่จักก้าวขึ้นมามีบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างมากในระยะเวลาอันใกล้ ในขณะที่พื้นที่ชุมชนแออัดหรือสลัม (slum) ย่านที่มีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย หรืออาจก่อให้เกิดการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีของประชาชน (Raphi-phat, 1998 : 5) จากสถิติชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครพบปัญหาการกระทำผิดของเยาวชนสูงสุดในประเทศ (Intaraprasert, 2013 : 21) เยาวชนส่วนหนึ่งไม่ได้อยู่กับครอบครัวหรือผู้ปกครองเร่งรีบและใช้เวลาเกือบทั้งหมดไปกับการประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนไม่สูงนัก ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้ไม่มีความอบอุ่น มีปัญหาด้านอารมณ์ไม่

มันคง ไม่มีภูมิคุ้มกันต่อสิ่งเร้า เพราะฉะนั้น เขาชนในพื้นที่ชุมชนแออัด จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความอ่อนไหวและเปราะบาง (vulnerability) (Babor, Robaina, Noel & Ritson, 2017 : 94-101) อยู่ในภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เข้ามากระทบ ดังนั้น การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเขาชนในพื้นที่ชุมชนแออัด เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และเปิดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของพวกเขา จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

โลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ส่งผลต่อรูปแบบของวิถีชีวิต (lifestyle) และการใช้เวลาว่าง (leisure time) เพราะเกิดการเชื่อมต่อกันระหว่างผู้คนทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน อิทธิพลของระบบทุนนิยมเสรีในกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) ทำให้กิจกรรมยามว่าง (leisure activity) มีผลกระทบต่อเขาชนในพื้นที่ชุมชนแออัด ซึ่งเป็นทุนทางสังคม (social capital) ที่พวกเขาสร้างความผ่อนคลายจากการดำเนินชีวิตที่ผูกมัดด้วยระเบียบทางสังคม ทำให้ได้ปลดปล่อยตนเอง (emancipation) เพื่อสร้างความพอใจให้กับชีวิตของตนเอง (life satisfaction) เหล่านี้เป็นกลไกทั้งระดับปัจเจกบุคคลและสังคม (Rojek, 2005 : 32-45) ส่งผลให้ค่านิยม และการบริโภคสินค้าที่เปลี่ยนแปลงไป (Laosuwannawat, 2002 : 86) เพื่อตอบสนองทุกแง่มุมของชีวิต ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมแห่งรสนิยม” (taste cultures) ในสังคมแห่งการบริโภคที่ครอบคลุมกิจกรรมยามว่างทุกประเภท เช่น การฟังเพลง การเล่นดนตรี การชมโทรทัศน์ การเดินทางท่องเที่ยว และรูปแบบของวัฒนธรรมประชานิยมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมยุคใหม่ (Kelly & Freysinger, 2000 : 194-195) เหล่านี้สามารถบ่งชี้ถึงความเป็นเมืองและชีวิตในชนบทได้ด้วย ในทางตรงกันข้ามก็สามารถบ่งบอกถึงความแตกต่างของกลุ่มคนในสังคม เช่น วัยรุ่น คนว่างงาน หรือผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Marshall, 1994 : 7) เดิมคำว่า วิถีชีวิต (lifestyle) หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตซึ่งแตกต่างและเป็นของเฉพาะกลุ่มสถานะ (Featherstone, 1991 : 63) แต่ปัจจุบันภายใต้การบริโภคในสังคมร่วมสมัยวิถีชีวิตน่าจะหมายรวมถึง ลักษณะแห่งปัจเจกภาพ (individuality) การแสดงออกซึ่งตัวตน (self-expression) และสำนึกแห่งตัวตนเรื่องความโก้เก๋ (a stylistic self-consciousness) ทั้งการแต่งกาย การพูด กิจกรรมยามว่าง การบริโภคสินค้า เช่น บ้าน รถ โทรศัพท์มือถือ หรือสถานที่เที่ยวในวันหยุด

การใช้เวลาว่างของเขาชนนั้น เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่จะสะท้อนความสนใจ และสิ่งที่พวกเขาให้ความสำคัญได้ผ่านกิจกรรมที่พวกเขาทำ อีกทั้งยังสามารถแสดงถึงรูปแบบการดำเนินชีวิต (Duangwiset, 2006 : 23-80) โดยนักจิตวิทยา (Kleiber, 2011 : 116) กล่าวถึงกิจกรรมที่บุคคลกระทำในช่วงเวลาที่เป็นอิสระนั้นว่าเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ต้องการปลดปล่อย หรือการผ่อนคลาย

คล้ายความตึงเครียด ส่วนนักสังคมวิทยา (Khittasangkha, 2003 : 12) สนใจว่ากิจกรรมที่ทำในช่วงเวลาว่างแสดงถึงการขัดเกลาทางสังคม ค่านิยม และบริบททางสังคม แต่นักมานุษยวิทยา (Boas, 1940 : 285 ; Childe, 1951 : 7) มีมุมมองเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างที่แตกต่างออกไป โดยมองว่ากิจกรรมใดๆ ที่บุคคลกระทำในช่วงเวลาที่เป็นอิสระ บ่งบอกถึงมิติทางวัฒนธรรม และสะท้อนความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมได้ เพราะฉะนั้น การใช้เวลาว่างจึงเป็นการเพิ่มความมีอิสระ รวมถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ และเพิ่มระดับคุณภาพชีวิต เนื่องจากเยาวชนเป็นวัยที่กำลังค้นหาความต้องการของตนเอง และเป็นช่วงวัยที่อยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างเด็กและผู้ใหญ่ การพัฒนาคนกลุ่มนี้จึงต้องอาศัยความละเอียดอ่อน และความรอบคอบในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นกลาง ไม่ลำเอียงหรือมีอคติ โดยเฉพาะระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้มาซึ่งกิจกรรมหรือแนวทางการพัฒนา และยกระดับคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัย และความถนัดความสนใจหรือความต้องการ และศักยภาพของเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย อันเป็นความสำคัญสูงสุดที่ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงเป็นอันดับแรก

การวิจัยนี้จึงเกิดขึ้นภายใต้ความตระหนักถึงพระราชโบายของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ในการพัฒนาท้องถิ่นอันเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ (ทปอ.มรภ.) ภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม คือ ยุทธศาสตร์ว่าด้วยการวิจัยเชิงพื้นที่ในการพัฒนาชุมชนกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อมุ่งมั่นที่จะบริการวิชาการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ทำความเข้าใจชุมชนผ่านการศึกษาวิจัย และสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความปรองดองของประชาชนในชุมชน โดยการมอบหมายของคณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชา ที่ได้มอบหมายให้อาจารย์แต่ละสาขาวิชาสำรวจความต้องการของชุมชนผ่านกระบวนการวิจัยท้องถิ่น และนำข้อมูลที่ได้ไปสรรสร้างชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น จุดประกายสำคัญในตัวผู้วิจัยให้สร้างสรรคงานวิจัยฉบับนี้ร่วมกับคนในชุมชนอย่างเต็มกำลังความสามารถ ด้วยการลงพื้นที่ศึกษาวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของเยาวชนในชุมชนแออัด เพื่อนำเสนอวิถีชีวิตของพวกเขาผ่านการเก็บข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัย และรายงานผลการวิจัยให้แก่ผู้บริหาร เพื่อเป็นฐานข้อมูลเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทิศทางการจัดกิจกรรมบริการวิชาการตามความต้องการ และความสนใจของคนในพื้นที่ชุมชนพลโยธิน 32 ซึ่งเป็นพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อทำความเข้าใจชุมชนผ่านการศึกษาวิจัย และสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อ

ลดความเหลื่อมล้ำ และความปรองดองของประชาชนในชุมชน รวมทั้งเพื่อจัดกิจกรรมบริการวิชาการตามความต้องการของคนในพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเข้าใจวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของเยาวชนในพื้นที่ชุมชนแออัด
2. เพื่อสังเคราะห์แนวทางการจัดกิจกรรมบริการวิชาการแก่ชุมชนที่เหมาะสมกับศักยภาพและความต้องการของเยาวชนในพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ มีการดำเนินการตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) แบบอุปนัย (Inductive) การเก็บข้อมูลแบบองค์รวม (Holistic approach) และให้ความสำคัญกับบริบทเพื่อเข้าถึงข้อมูลในมุมมองของคนใน (Emic view) (Creswell, 1998 : 220-235) มีการเลือกผู้ให้ข้อมูล (Key informant) แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) คือ เยาวชนที่มีช่วงอายุระหว่างวัยเด็กกับวัยรุ่นใหญ่ มีอายุไม่ต่ำกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ และไม่ใช่นักเรียนแล้วจากการจดทะเบียนสมรส ที่อาศัยและเติบโตอยู่ในชุมชนพหลโยธิน 32 เป็นระยะเวลาหนึ่ง จำนวน 7 คน สถานที่ในการเก็บข้อมูล คือ ชุมชนพหลโยธิน 32 ถนนเสนานิคม 1 แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน (Baseline survey) เพื่อค้นหา และเลือกผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ ระยะที่สอง คือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) เป็นการพูดคุยระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ไม่มีคำถามตายตัว เน้นถามเจาะลึกเพื่อล้วงคำตอบอย่างละเอียดถี่ถ้วน ตลอดจนการพยายามทำความเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมของผู้ให้ข้อมูลด้วยว่าทำไมถึงมีความคิดเช่นนั้นในเรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล เจตคติ ความต้องการ ความเชื่อ ค่านิยม บุคลิกภาพในลักษณะต่างๆ เพื่อประเมินช่วงว่าง และพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชนตามความสนใจของบุคคล และระยะสุดท้าย คือ การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาข้อสรุปอันเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมบริการวิชาการตามความต้องการของเยาวชนในพื้นที่

การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงาน เป็นเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnography) ที่มุ่งการตีความหมายของกลุ่มคน รวมถึงระบบทางสังคมวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจแบบแผนพฤติกรรม

รวมไปถึงวิถีชีวิต วิเคราะห์จากการถอดเทปบทสนทนา ทำรหัสแบบบรรทัดต่อบรรทัด (Line by line coding) และทำรหัสแบบเจาะลึก (Focused coding) อย่างละเอียด จากนั้นนำมากำหนดรหัส (Coding) (Charmaz, 2014 : 156-201) เป็นการสังเคราะห์ประเภทของการดำเนินชีวิต (Categories) เพื่อให้ได้มาซึ่งรหัสทางวัฒนธรรม และรูปแบบทางความคิดที่กำหนดพฤติกรรมและการใช้เวลาว่างของเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นคือขั้นตอนของการเปรียบเทียบข้อมูล (Comparison) คือ การนำบันทึกจากการถอดเทปที่ได้มาหาดัชนี (Indexing) ประมวลคำศัพท์เฉพาะกลุ่มแบบคนใน เพื่อการจำแนกประเภทของกลุ่มคำ เพื่อหาความสัมพันธ์ และความเชื่อมโยงกัน โดยเน้นคำพูดของผู้ให้ข้อมูลเป็นหลัก การวิเคราะห์ผลการวิจัยจะเป็นการตีความร่วมกันระหว่างผู้ให้ข้อมูลและวิจัย โดยมีการตรวจสอบกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนนำมาเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งต้องมีความชัดเจน รัดกุม และตอบปัญหาวิจัยได้ครบถ้วน และความต่อเนื่องของข้อมูล โดยเฉพาะการวิจัยเชิงชาติพันธุ์ที่เน้นการเล่าเรื่อง (Narrative ethnography)

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ บริบทของสนามวิจัย ซึ่งได้จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานชุมชน ต่อมาเป็นส่วนที่เรียกว่า เข้าใจเขาในแบบที่เขาเป็น ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลเยาวชนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 7 คน ส่วนสุดท้ายเป็นส่วนของ สานฝันเยาวชนผ่านกิจกรรมยามว่าง ซึ่งได้จากการสนทนากลุ่ม รายละเอียดมีดังนี้

1. บริบทของสนามวิจัย

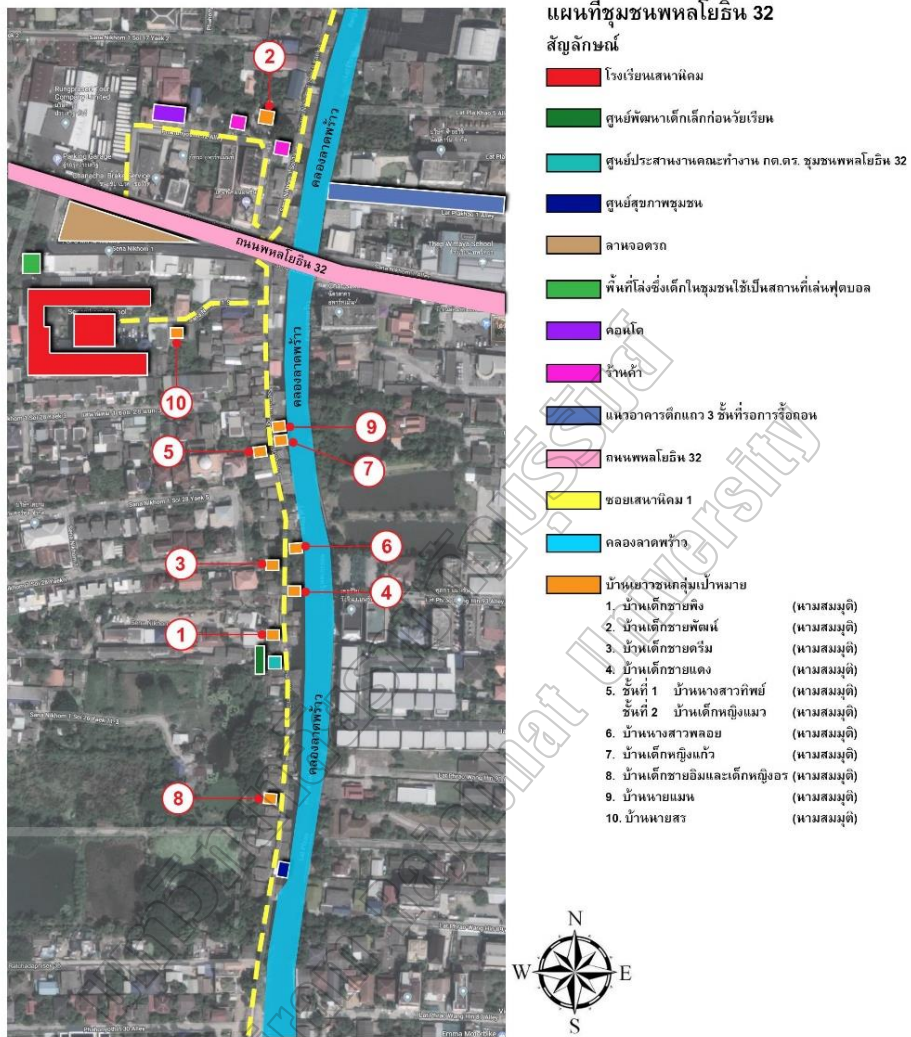
พื้นที่ชุมชนแออัดที่ลงสำรวจ คือ ชุมชนพหลโยธิน 32 ตั้งอยู่ที่ถนนเสนานิคม 1 แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกรุงเทพมหานครกลุ่มเหนือ เดิมชื่อ “ชุมชนวังหิน” จนกระทั่งประกาศเป็นชุมชนที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. 2545 และได้พัฒนาชุมชนมาเรื่อยๆ มีบ้านจำนวน 193 หลัง ประมาณ 250 ครัวเรือน รวม 675 คน ถือเป็นชุมชนที่มีความหนาแน่น ลักษณะการปลูกสร้างบ้านเรือนขนาดเล็กทับซ้อนกัน ส่วนมากถูกสร้างแบบชั่วคราว บางส่วนเป็นพื้นที่มีเจ้าของที่ถือครองโฉนดอย่างถูกต้องตามกฎหมาย บางส่วนเป็นพื้นที่เช่าระยะ 30 ปี กับกรมธนารักษ์ในนาม “สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงชุมชนพหลโยธิน 32 จำกัด” ระยะทางประมาณ 284 เมตร และบางส่วนเป็นบ้านเรือนที่ปลูกสร้างบ้านรुक้าพื้นที่คลองสาธารณะ อาชีพของคนในชุมชน มีทั้งอาชีพรับจ้างทั่วไป และค้าขายเป็นส่วนมาก

ชาวมุขชนปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่ริมคลองลาดพร้าวมานานหลายสิบปี จนกระทั่งปี พ.ศ. 2558รัฐบาลมีนโยบายจัดระเบียบชุมชนริมคลองและก่อสร้างเขื่อนระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ และเป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยของประชาชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนหรือพอช. จึงได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อแนวทางในการพัฒนาที่อยู่อาศัย ขณะเดียวกันสถาบันการจัดการที่ดินชุมชน

สภาพสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน มีทั้งผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี วัยทำงาน เยาวชน และเด็ก มีความหลากหลายกลุ่มด้วยกัน ทุกคนเก่าแก่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้มายาวนานตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบทอดต่อกันมาจนถึงรุ่นลูกหลาน และคนที่อพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อเดินทางเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินในเมืองหลวง ตลอดจนคนจรที่เช่าห้องหรืออาศัยอยู่แบบชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ชุมชนแห่งนี้ก็มีวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และจัดต่อเนื่องมานานกว่า 20 ปี นั่นคือ งานอุปสมบทหมู่ ซึ่งเป็นงานที่คนในชุมชนจัดเตรียมการเองมานานหลายชั่วอายุคน

ประเพณีประจำชุมชนนี้ ถือเป็นงานบุญที่นอกจากจะเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการทำให้ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานนี้อย่างต่อเนื่องอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีการจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น งานประเพณีสงกรานต์ งานวันลอยกระทง เป็นต้น เหล่านี้ถือเป็นแสดงออกถึงการรวมกลุ่มกันในลักษณะชุมชนที่มีจารีต มีความคิด ความเชื่อของคนในชุมชนที่เป็น ไปในทางหรือถูกกติกา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเบื้องต้นเพื่อสำรวจพื้นที่ชุมชน และค้นหาเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของงานวิจัยนี้ พบว่าหลังจากมีการรื้อถอนบ้านเรือนที่รูกล้ำคลองลาดพร้าว บางส่วนไปแล้วมีการย้ายถิ่นของประชากรภายในชุมชนทำให้หลงเหลือเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยสามารถสรุปออกมาเป็นแผนที่เดินเท้าบ้านของกลุ่มเป้าหมายได้ ดังภาพ

ภาพที่ 1: แผนที่ชุมชนพหลโยธิน 32 และบ้านเยาวชนกลุ่มเป้าหมาย
 อย่างไรก็ตาม จากการเดินเท้าสำรวจบ้านเยาวชน และพื้นที่สำคัญๆ ในชุมชนพหลโยธิน 32 ทำให้ผู้วิจัยได้เข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชน และพื้นที่ในการทำกิจกรรมของเยาวชน เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น พื้นที่โล่งซึ่งเด็กในชุมชนให้เป็นสถานที่เล่นฟุตบอล ซึ่งพวกเขาเรียกว่า “นาว่าง” และศูนย์ประสานงานคณะทำงาน กต.ตร. ที่มีลานชุมชนในการรวมตัวกันของคนในชุมชนหรือเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เป็นต้น ดังจะปรากฏในรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. เข้าใจเขาในแบบที่เขาเป็น

ข้อมูลส่วนนี้เป็นการรายงานผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 คือการรับรู้และเข้าใจความหมายของวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของเยาวชนในชุมชนแออัด ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) และการตีความตามบริบทของเยาวชน จำนวน 7 คนตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณา ทั้งมุมมองคนใน (Emic view) และคนนอก (Etic view) รวมทั้ง สังเคราะห์ประเภทของการดำเนินชีวิต (Categories) ดังนี้

2.1 ความคิ่รณของเด็กคิสท์

“ม้าหรอนี้ก็เคย! แต่เล็กได้.. ทำงานหาเงินดีกว่า” เสียงแหบๆ ของเด็กชายคนหนึ่งดังขึ้นที่พูดโดยสีหน้าเรียบเฉยเหมือนกำลังเล่าเรื่องราวธรรมดาๆ ทั่วไป ที่พวกเขาได้ประสบพบเจอ สถานการณ์เช่นนี้อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ในสังคมละแวกบ้าน

พิง (นามสมมุติ) เป็นเด็กชาย อายุ 15 ปี ที่มีรูปร่างผอมบาง มีผมที่ค่อนข้างยาวกว่าเพื่อนๆ ในกลุ่มที่อายุไล่เลี่ยกัน เมื่อสอบถามจึงทราบว่า เขาไม่ได้ไปโรงเรียนมานานแล้ว พิงเป็นเด็กขยันทำงานรับจ้างทั่วไป เพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกแรงหนึ่ง บ้านของเขามีอยู่ด้วยกัน 5 คน คือเขา พี่ชาย (อายุ 17 ปี) ตา และป้า อีกคนที่คอยดูแลตา “ป้าไม่ได้ทำงาน ต้องมาคอยดูแลตาที่เดินไม่ไหว ต้องไปหาหมอเพื่อทำกายภาพบำบัด เดือนละ 2-3 ครั้ง ที่โรงพยาบาล” เมื่อผู้วิจัยถามว่าใครเป็นคนออกค่าใช้จ่ายในบ้าน “ผมนี่แหละครับ!” พิงตอบด้วยน้ำเสียงที่ดังชัดกว่าปกติ ด้วยความภาคภูมิใจ เขามักทำงานได้เงินมาจากการรับจ้างทั่วไป เช่น ยกทีวี ยกโซฟา แต่ไม่แน่นอนแล้วแต่คน แลวันนั้นจะเรียกใช้ เมื่อวาน (17 กุมภาพันธ์ 2561) ได้มา 100 บาท เขาเล่าว่าสูงสุดได้ถึงวันละ 300 บาท ถ้าเป็นของหนักๆ แล้วต้องยกหลายเที่ยว โดยเฉลี่ยแล้วรายได้ของพิงจะอยู่ที่ราววันละ 100 - 150 บาท

“ที่ผม วันๆ ไม่ทำอะไรเลย เคยติดยา แต่ทุกวันนี้เลิกแล้ว เพราะมีครั้งหนึ่งตำรวจลง โคนจับ แต่เราไม่ไปประกัน ใจเลยเลิกได้ ตอนนี่กลายเป็นติดหญิง แทน” พิงเล่าให้ผู้วิจัยฟัง คำพูดของเขาทำให้ผู้วิจัยเข้าใจมุมมอง และบทบาทของพิงที่มีต่อครอบครัวของเขา เขาเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ และมีความเป็นผู้นำในครอบครัวพอสมควร เหตุผลส่วนหนึ่งด้วยมาจากพ่อและแม่ของพิงทำงานรับจ้างทาสีที่ต่างจังหวัด

เขาชื่นชอบการแข่งขันและเทคโนโลยี เกมที่พิงและกลุ่มเพื่อนเล่นกันบ่อยๆ คือ Warz 1000z เป็นเกมออนไลน์ที่ผู้เล่นสร้างอวตาร (Avatar) เป็นฮีโร่ (Hero) มีบทบาทของผู้สร้างความ

ยุทธกรรมปราบปรามเหล่าร้าย และช่วยเหลือตัวประกัน แสดงให้เห็นว่า ฟิงอยากได้รับการยอมรับทางสังคม จากการไต่อาชญากรรมและอยากได้อยู่ในระดับที่สูงกว่าคนอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีเกม ROV PUBG Battle Royale ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมด คือ เกมที่เป็นแนวสู้รบ ยิ่งศัตรูด้วยอาวุธ เป็นแนวการเอาชีวิตรอด ฟิงและเพื่อนๆ มีความคึกคะนอง โมโหเวลาแพ้ และเลือดร้อน เป็นพฤติกรรมที่พวกเขาเรียกกันว่า หัวร้อน

สุดท้ายฟิงกล่าวกับเราว่าเขาต้องการที่จะทำอาชีพอิสระ และอยากที่จะพัฒนาตัวเองด้านการวาดภาพที่เขาจะมีฝีมืออยู่บ้าง “ไอนี้มันดีสิที ศิลปะ ศิลปินจริงๆ อยากมี channel เป็นของตัวเอง” เพื่อนคนหนึ่งในกลุ่มของฟิง (พัฒน์ นามสมมุติ) “ทำลง YouTube แต่ฟิงทำได้ไม่นาน” เขาเสริมความสนใจและอนาคตต่อไปของฟิง คือ เข้าเรียนการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) เพื่อให้ได้จบอย่างน้อยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหรือ ม. 3 เหมือนเพื่อนคนอื่นๆ

2.2 เส้นทางชีวิตของหัวหน้าแก๊ง

“ก็มีเรื่อง.. กับหลายคนอยู่ครับ มันมาถุยน้ำลายใส่กระเป๋าม ก็ต่อยกัน ซึ่งจริงๆ ผมไม่คิดผมก็ไม่รู้ว่ามันคิดได้ไง” พัฒน์ (นามสมมุติ) เล่าด้วยความหงุดหงิดปนความสงสัย เมื่อผู้วิจัยถามถึงสถานการณ์ที่ทำให้ถูกพักการเรียน และต้องกลับมาเรียนซ้ำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใหม่ทุกๆ ที่เพื่อนรุ่นเดียวกันได้เลื่อนชั้นไปแล้ว ขณะที่เล่าให้ฟิงนั้น เขามีการแสดงสีหน้า แหวดตา และน้ำเสียงมึนใจ และภาคภูมิใจในพฤติกรรมของตนเอง เสมือนว่าเขาได้เลือกทำในสิ่งที่ถูกต้องแล้ว

พัฒน์ถือเป็นหัว โลกของกลุ่มเขามีอิทธิพลทางความคิดต่อเพื่อนๆ ในกลุ่ม ด้วยการพูดจา ฉะฉาน เสียงดัง และหัวงา เหมือนนักร้อง “มันจะมีแก๊ง ผมและมีแก๊งลิง บางคนเนียเป็นเพื่อนรักกันเลย แต่อยู่คนละแก๊งกันไง แล้วพอมันมีบางคนที่มีมันไปมีเรื่องกัน แล้วมันอยู่แก๊งลิงก็เลยต้องซัดกัน” พัฒน์เล่าว่าเขา ก็มีเรื่องชกต่อยเป็นประจำแต่ไม่ถูกลงโทษหรือพักการเรียนเหมือนครั้งล่าสุด นอกจากนี้ ยังดีใจที่ได้ว่าพัฒน์เป็นคนที่มีความเป็นผู้นำสูง เป็นหัวหน้าแก๊งที่ให้ความสัมพันธ์ของกลุ่มมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนตัว

บ้านของพัฒน์อยู่ห่างออกไปจากละแวกบ้านของเพื่อนๆ คนอื่น เพราะต้องข้ามถนนพหลโยธิน 32 ไปอีกฝั่งหนึ่ง (ดูในแผนที่) เขาและกลุ่มเพื่อนมักเดินทางไปโรงเรียนด้วยรถจักรยานของพัฒน์อยู่ด้วยกันหลายคน มีทั้งพ่อ แม่ ลุง ตา ยาย พัฒน์ และพี่ชาย (อายุ 16 ปี) “อันนี้หนักกว่าผมอีกครับ โดนเรียนหนึ่งเดือน โดนไล่ออกแล้ว” พัฒน์แสดงทัศนคติที่มีต่อพี่ชายให้

ผู้วิจัยฟังอย่างเต็มที่ เสมือนว่าการออกจากโรงเรียนโดยไม่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้นเป็นเรื่องปกติของเด็กแถวนี้

สถานะของบ้านพัฒนาแตกต่างจากครอบครัวของเยาวชนคนอื่นๆ ที่อยู่ในชุมชน คนแถวนี้เรียกว่า “ไฮโซ” เพราะตาของเขามีงานประจำทำอยู่ที่กรมประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ “เกษียณแล้วแต่ยังจ้างอยู่” พัฒนาคูโหวให้ผู้วิจัยฟังด้วยความภาคภูมิใจในตัวตาของเขา เมื่อก่อนนี้ยายเปิดร้านขายก๊วยเตี๋ยว และทำขนมจีบขายด้วย ก่อนจะมาเป็นหมอนวด ทำงานที่ร้านละแวกซอย 2 “ตอนผมไปหาทะเลียนบ้านมาให้ ผมก็เจอใบประกาศของยาย” ครอบครัวเขาที่ทุกคนช่วยกันหารายได้เข้ามายังครอบครัวอย่างขยันขันแข็ง และมีเส้นทางเติบโตในอาชีพ รวมถึงพ่อและแม่ของเขาทำธุรกิจติดตั้งและซ่อมแอร์ หลายครั้งที่เขาและพี่ชายต้องไปช่วยพ่อกับแม่ล้างแอร์ตามบ้าน ประมาณเดือนละ 2-3 ครั้ง เช่น ในวันเสาร์-อาทิตย์ หน้าที่กึ่งๆ คือช่วยยก ถ้อ หยิบจับสิ่งของต่างๆ เขาคูต่ออีกว่าแล้วก็จะได้ค่าขนมเล็กน้อยเอามาเล่นเกมในร้านเกมกับเพื่อนๆ

“ตอนนี้ผมมีทางเลือกแค่ 2 คือ เข้าทหาร กับทำงานกับพ่อ” พัฒนัเล่าถึงอนาคตของเขาที่เป็นไปตามคนในครอบครัวของเขา เพราะตาบอกว่าอยากให้เข้าช่างฝีมือทหาร ส่วนพ่อบอกว่าอยากให้มาทำงานกับพ่อ ซึ่งเขาก็กังไม่แน่ใจว่าอยากไปทางไหนมากกว่ากัน โดยเขาใช้คำว่าก็ครึ่งๆ กลางๆ แสดงให้เห็นว่า เขายังไม่ปักใจว่าจะเลือกเส้นทางชีวิตของเขาแบบใด ตอนนั้นทำได้เพียงกลับไปเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ให้คิดแล้วพยายามสอบเข้าทหารให้ได้ ซึ่งเจ้าตัวก็แสดงสีหน้าท้อใจว่ามันยากเหลือเกินจากที่ได้ยินมา หรือว่าถ้าเขาสอบไม่คิดลงจะต้องสืบทอดกิจการต่อจากพ่อของเขาในธุรกิจล้างแอร์อย่างแน่นอน

พัฒนาชื่นชอบการเล่นฟุตบอล และการเล่นเกมออนไลน์ เขามักใช้เวลาอนอกบ้านอยู่กับกลุ่มเพื่อนๆ เพราะเป็นคน que เข้ากับคนอื่น ได้ดี คูแ่ง ร่าริง แม้บางครั้งจะมีนิสัยชอบเอาชนะ หรือแสดงว่าตนเองนั้นเหนือว่าผู้อื่นในทุกๆ ด้าน แต่เขาก็ความรักเพื่อน และชอบเสียดสละ

2.3 ความรัก ความฝัน และจุดเดือด

ดริม (นามสมมุติ) อายุ 15 ปี เขาคูลสูม และใจเย็น เขามักจะอมยิ้มที่มุมปากเมื่อมีเรื่อง โจ้กต่างจากเพื่อนคนอื่นๆ ที่หัวเราะออกมาดังๆ ความเสียบจริตของเขาทำให้เขาคูมีความเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้ง คิวสีเข้ม พร้อมกับหนวดรำไร ยิ่งทำให้เขาคูโตกว่าเพื่อนในกลุ่ม

สมาชิกรายในบ้านของดริมมี พ่อ แม่ และพี่ อายุราว 20 ปีกว่าๆ พ่อ และพี่ของเขาทำงานที่สำนักงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยหน้าที่ของพ่อ คือ เอรถบคณน รถขนยางมะคอย

และขนของไปส่งตามที่ต่างๆ ส่วนที่ทำหน้าที่ทำความสะอาดอยู่สำนักงานของกรมโยธาเช่นเดียวกัน แต่คนละเขต แม่ของเขาทำงานที่โรงพิมพ์ย่านลาดพร้าว ทุกคนในครอบครัวของคริมมีงานทำ และสามารถหารายได้เข้าบ้านได้ทุกๆ เดือน นอกจากนั้นบ้านของเขายังเป็นร้านขายของชำประจำชุมชน พลลโยธิน 32 อีกด้วย

“เมื่อก่อนนั่งรถชูไปโรงเรียน บางทีไปกับพ่อเพื่อน แต่เมื่อสองอาทิตย์ที่ผ่านมา เขาให้เอามอเตอร์ไซด์ไปได้แล้ว” คริม เล่า ให้ผู้วิจัยฟังด้วยความภาคภูมิใจที่ครอบครัวของเขาซื้อรถมอเตอร์ไซด์ให้ใหม่ และยินยอมให้จ๊อดไปโรงเรียนได้ เพราะว่าเขาทำตัวดี ช่วยงานที่บ้าน เช่น ช่วยขายของที่บ้าน ช่วยหุงข้าว กรอกน้ำ เอน้ำใส่กระติก เป็นต้น

คริมเป็นตัวตั้งตัวตีในการนำเพื่อนคนอื่นๆ มาพบผู้วิจัย ด้วยที่ว่าเขามักจะอยู่ติดบ้านเสมอทำให้ตอนที่ผู้วิจัยลงไปสำรวจชุมชน “ไอ้พวกนี้มันจะอยู่ร้านเกมกัน แต่ผมจะอยู่บ้าน เพราะที่บ้านมีคอมพิวเตอร์” คริมพูดเสียงดัง พลางหันไปมองเพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มที่ผู้วิจัยได้พูดคุยไปก่อนหน้านี้ “จันทร์ถึงศุกร์ผมจะอยู่บ้านมากกว่า ช่วงนี้ผมไม่ตีเกม ชอบฟังเพลงมากกว่า” เขาเล่าต่อ ส่วนใหญ่แนวดนตรีที่เขาชอบฟังก็จะเป็นเพลงเร็บ บางครั้งเป็นเพลงใต้ดินแนวต่างๆ คือ เสียดสีสังคม และบางครั้งก็ใช้ภาษาหยาบคายบ้าง

คริมมีพื้นฐานครอบครัวที่ดีกว่าเพื่อนคนอื่นๆ มีโอกาสในการเรียนรู้ และแรงสนับสนุนจากครอบครัวรวมทั้งการวางแผนอนาคตของตัวเองอย่างชัดเจน ซึ่งน้อยคนที่จะเข้าใจตัวเอง รู้จักเอาความชอบและความถนัดมาต่อยอดความฝัน รวมทั้งมีทัศนคติต่อตนเองและครอบครัวที่ดีกว่าเพื่อนคนอื่นๆ หากแต่ความเป็นคนเถื่อนร้อนอาจนำพาปัญหาอุปสรรคในการเดินทางตามความฝันของเขา “ผมอยู่ห้องรอง ส่วนแดง (นามสมมุติ) จะอยู่ห้องคิง” คริมคุยให้ฟังว่า เขาเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกรดเฉลี่ยสะสมของเขา คือ 2.93 วางแผนไว้ว่าอยากจะเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนเดิม แผนการเรียนวิทย์-คณิต คริมมีความฝันอยากจะเป็นสถาปนิก เพราะว่ามันชอบการออกแบบบ้าน เขามีแฟนสาวอยู่ห้องเดียวกัน และมักใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับแฟน เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เดินห้างสรรพสินค้า ส่วนใหญ่เขาจะเป็นคนออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการเที่ยวเล่น ซึ่งก่อนหน้านี้คริมใช้เวลาอยู่กับเพื่อนในกลุ่มโดยมีกิจกรรมที่ชอบทำ คือ ตะบอล ว่ายน้ำ เล่นเกมเป็นบางครั้งไม่บ่อยมาก สถานที่ที่เขาและเพื่อนๆ มักใช้เป็นสถานที่เล่นฟุตบอลกันเป็นบริเวณที่เรียกว่า “นาว่าง” เป็นพื้นที่ว่างเยื้องกับลาดจอดรถใต้สะพาน (คูในแผนที่) “แต่บางครั้งก็ไปเตะที่กรมยุทธฯ เพราะเป็นสนามหญ้า” กรมยุทธฯ ในที่นี้หมายถึง สโมสรกรมยุทธโยธา ที่ตั้งอยู่บริเวณแยก

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือ พหลโยธินซอย 34/2 ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนพหลโยธิน 32 มากนัก โดยถ้าไปที่นั่นก็จะมีรุ่นพี่ รุ่นน้องคนอื่นด้วยหลายคน

2.4 ศักยภาพ และความสนใจที่หลากหลาย

แดง (นามสมมุติ) อายุ 15 ปี เขาเรียนห้องคิง เป็นห้องที่เก่งที่สุดในโรงเรียน เกรดเฉลี่ยสะสม 3.57 แดงเรียนแผนการเรียนวิทย์คณิต เขาชอบ และทำได้ดีที่สุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ แต่วิทยาศาสตร์ก็ไม่ค่อยเก่ง ความฝันในอนาคตของแดง คือ อยากเป็นวิศวกรโยธา โดยเข้ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หรือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เขาแสดงเจตจำนงของตนเองต่อผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มการสนทนา

พ่อแม่ของแดงมีอาชีพรับจ้างเย็บเสื้อผ้าโหลที่บ้าน เพื่อส่งไปประตูน้า โดยมีเจ้านายหรือนายทุนเป็นผู้ว่าจ้าง มีรายได้เข้ามายังครอบครัว 2 คนรวมกันประมาณ 15,000 บาท ซึ่งแดงจะได้เงินไปโรงเรียนวันละ 80 บาท เพื่อใช้จ่าย และเก็บออม นอกจากนี้เขายังมีพี่สาว อายุ 22 ปี เรียนที่คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง “พี่เคยสอนสังคมผมด้วยครับ แต่ตอนนี้ไปอยู่หอแล้ว” พี่ของแดงนอกจากจะเรียนไปด้วยแล้วก็ยังทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อหาเลี้ยงตัวเองโดยไม่พึ่งพาค่าใช้จ่ายจากที่บ้าน

ครอบครัวของแดงเป็นคนต่างถิ่นในชุมชน “ผมโตที่กำแพงเพชรกับยายพอปิดเทอมก็จะไปบ้านกำแพงเพชรมากกว่าขอนแก่น” “เพราะผมโตที่โน้น เพิ่งย้ายมานี่ตอน 9 ขวบ” งานอดิเรกของแดง คือ ชอบเล่นกีตาร์โฟล์คซอง (folksong) โดยเฉพาะ เพลงมีสิทธิ์ใหม่ ของวงแถมมะริน ที่พูดถึงความเป็นเด็กได้ เนื้อหาของเพลงเต็มไปด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจในวาสนา และ โชคชะตา แคมขอร้องหาความเห็นใจจากฝ่ายหญิง อีกทั้งยังมีคำร้องที่ใช้ภาษากลางสำเนียงท้องถิ่นของทางใต้เพิ่มเสน่ห์ให้กับเพลงนี้

เขาเล่าอีกว่า ปกติเวลาไปเที่ยวก็จะไปกับพ่อแม่ ครั้งล่าสุดพ่อกับแม่ก็พาไปเที่ยวห้างสรรพสินค้า และพาไปดูภาพยนตร์เรื่อง เดอะแฟลช วิรบุรุษเหนือแสง (The Flash) เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับซูเปอร์ฮีโร่ที่สามารถเคลื่อนที่ด้วยความเร็วเหนือมนุษย์ ซึ่งแดงชอบมากและขอให้พ่อแม่พาไป “เอาเกรตมาแลกเปลี่ยน ขออะไรเขาก็จะซื้อให้ ถ้าเขาซื้อได้” คำว่าถ้าเขาซื้อได้ของแดงนี้ทำให้ผู้วิจัยได้รับรู้ว่าเด็กคนนี้มีคามพอประมาณในตนเองมาก เขารู้จักใช้จ่ายอย่างมีเหตุมีผล เขารู้ค่าใช้จ่ายของในบ้าน และเขารู้ว่าควรทำตัวแบบใดจึงไม่เป็นภาระให้กับพ่อแม่

เขามีของสะสมเป็นหุ่นแบทแมน (Batman) เป็นตัวละครซูเปอร์ฮีโร่ ที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนของดีซีคอมมิคส์ (DC Comics) โดยขอให้พ่อแม่ซื้อให้ตอนไปเที่ยวห้างฯ แน่แน่นอนว่า ฮีโร่ในดวงใจของเขาก็คือ แบทแมน นั่นเอง เขาให้เหตุผลว่าตัวการ์ตูนนี้สร้างให้แรงบันดาลใจกับเขามาก เนื่องจากพ่อแม่แบทแมนเขาถูกฆาตกรรมเมื่อตอนที่เขายังเป็นเด็ก เขาพิสูจน์ว่าตนว่าจะจับอาชญากรดังกล่าวมาลงโทษให้ได้ เขาฝึกซ้อมตนเองทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญาเพื่อใช้ในการรับมือกับเหล่าอาชญากรทุกรูปแบบ

ปกติแดงจะเล่นเกมเป็นเวลา ประมาณ 2-3 ชั่วโมงเวลาที่พ่อแม่เลิกงานแล้ว เกมที่เล่นบ่อยคือ FiFa เป็นเกมวางแผนจัดการทีมฟุตบอล และเล่นเกมยิงปืน มีชื่อการ์ดเกมเติมเงินบ้าง โดยเฉพาะของการ์ริน่า (Garena) แสดงให้เห็นว่าทั้งการเรียนการเล่น และการใช้ชีวิตทุกๆ อย่างของแดงอยู่ในสายตาของพ่อแม่เสมอ เขาไม่เคยได้ไปเล่นเตะฟุตบอลกับเพื่อนๆ ในชุมชนเลย อาจเพราะเป็นเด็กที่ย้ายมาจากต่างถิ่น และเป็นเด็กเรียนที่ติดแม่มา

2.5 การรอคอยของลูกผู้หญิงคนหนึ่ง

“ตอนนี้ไม่ได้เรียนแล้วค่ะ” ทิพย์ (นามสมมุติ) อายุ 15 ปี ชาวชนในชุมชนพลโยชิน 32 บอกกับผู้วิจัยถึงชีวิตปัจจุบันของเธอ “ยังไม่จบค่ะ มีปัญหาทางครอบครัว ไม่มีค่าเรียน” เธอเล่าว่าต้องออกจากโรงเรียนด้วยปัญหาหลายอย่าง “ครูไม่ค่อยชอบ เกราะค่ะ บางทีก็ไม่ค่อยชอบเข้าเรียน บางทีก็อยู่ในห้องน้ำ ดิคเล่น” จากเหตุผลที่กล่าวมาของทิพย์ ผู้วิจัยไม่สามารถอนุมานปัญหาที่แท้จริงของการเลิกเรียนของทิพย์ได้เลย รู้แค่เธอไม่มีความสุขกับการไปโรงเรียน ทั้งๆ ที่เธอมีความฝันที่อยากเป็นครู ได้สอนนักเรียน

อย่างไรก็ตาม ทิพย์บอกกับผู้วิจัยว่า เธอจะกลับไปเรียนต่ออย่างแน่นอนที่การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) แต่ขอให้หลานโตก่อน บ้านของเธอมอบหมายให้ดูแลหลาน อายุ 2 เดือน ซึ่งเป็นลูกของพี่สาวคนโต บ้านของทิพย์ในซอยพลโยชิน 32 นี้เป็นห้องเช่าที่มีคนอยู่กันทั้งหมด 7 คน คือ พ่อ แม่ ทิพย์ พี่สาวคนโต (อายุ 20 ปี) พี่เขย และหลาน (อายุ 2 เดือน) รวมทั้งพี่สาวคนกลาง (อายุ 18 ปี)

บ้านนี้อยู่ใจกลางชุมชน เจ้าของบ้านคือ ป้าตุ้ เจ้าของที่เป็นคนเก่าแก่ของชุมชนแห่งนี้ “เด็กแถวนี้ จบมอสามก็ไม่เรียนต่อกันแล้ว เนี่ย.. เด็กผู้หญิงก็เดินสูบบุหรี่ เทรดเตร้อยแถวนี้” ทักษะของป้าตุ้ คนเก่าแก่ของชุมชนที่มีต่อเยาวชนในชุมชน เป็นอีกเสียงหนึ่งที่ยืนยันว่าเยาวชนในชุมชนมีความเสี่ยงต่อการออกจากโรงเรียนกลางคัน และเดินเข้าสู่เส้นทางที่ผิดพลาด เช่น ดิคาเสพติด หา

เลี้ยงตัวเองในทางที่ผิดกฎหมาย รวมทั้ง มีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างที่ไม่เกิดประโยชน์ และไม่สร้างสรรค์ต่อตนเอง

บ้านของทิพย์มีสมาชิกในครอบครัวหลายคนที่ทำรายได้เข้าบ้าน อีกทั้งก็มีรายได้มากด้วย พ่อของเธอพี่นเพเป็นคนจังหวัดนครสวรรค์ มีอาชีพเป็นพ่อค้าขายของเก่า ของมือสองตามตลาดมีนบุรี และตลาดนัดทั่วไป แม้อันของทิพย์จะมีคนหารายได้เข้าบ้านหลายทางแต่รายได้นั้นก็ไม่ได้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้น ทั้งค่าเช่าห้อง ทั้ง 2 ห้อง ราคา 2,500 บาทกับ 1,500 บาท ต่อเดือน ห้องหนึ่งมีพ่อ แม่ พี่สาวคนโต หลาน ส่วนอีกห้องหนึ่งมีทิพย์ และพี่สาวคนกลางอยู่ด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีคาร์มอเตอร์ไซค์ ยี่ห้อยามาฮา รุ่นฟิโน (Fino) จำนวน 2 คัน คือของแม่ และของพี่เขย ค่านม หลาน และค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดอื่นๆ

“รอหลานโต แล้วจะกลับไปทำร้านเดิม” ทิพย์เล่าให้ฟังถึงอนาคตอันใกล้ของเธอ ว่าเคยทำงานเป็นเด็กเสิร์ฟที่ร้านอาหารแนวบุฟเฟ่ต์ “ไม่ค่อยว่างเลยล่ะ เลี้ยงหลาน” วันหนึ่งหนึ่งของทิพย์ส่วนใหญ่ก็จะเล่นโทรศัพท์ เป็นแพ็คเกจแบบเติมเงิน วันละ 30 บาท “มีแฟนแล้วล่ะ แต่เค้าไม่ค่อยคุย” เธอตอบอย่างเงินอาย เมื่อผู้วิจัยถามว่าวันหนึ่งคุยแชทกับใครบ้าง แฟนของทิพย์อายุ 19 ปี ไม่ได้ทำงานและไม่ได้เข้าโรงเรียนเช่นเดียวกัน นอกจากนี้เธอก็ยังมีเพื่อนที่โรงเรียนที่มักคุยแชทกัน มีทั้งที่กำลังเรียนอยู่และเพื่อนที่ออกมาจากโรงเรียนแล้วแบบไม่จบ แต่ทำงานกันหมดแล้ว

“ชอบฟังเพลงเศร้าๆ ฟัง ไปด้วยเลี้ยงหลานไปด้วย” ทิพย์เล่าให้ฟังถึงงานอดิเรกของเธอ ทิพย์ไม่ได้มีไอคอลลหรือศิลปินในดวงใจ เธอจะเปิดฟังเพลงไปเรื่อยๆ โดยส่วนมากจะค้นหาจากเว็บไซต์ YouTube เป็นหลัก เพลงที่ทิพย์ติดตามใน facebook ก็คือเพลงเสื้อผ้าออนไลน์ “บางทีก็ดูเฉยๆ บางทีก็สั่งซื้อค่ะ” รายจ่ายพวกนี้ทิพย์ได้มาจากที่พี่สาวคนโตให้เป็นค่าเลี้ยงหลาน และที่พ่อให้เป็นรายวัน วันละประมาณ 150 บาท “ก็พอได้อยู่ค่ะ” ทิพย์ตอบเมื่อผู้วิจัยถามว่าพ่อของเธอได้รายได้จากการขายของเก่าของมือสองเยอะแค่ไหน เนื่องจากเท่าที่สังเกตทิพย์มีรายได้มากกว่าเด็กคนอื่นๆ ในวัยเดียวกันที่มีบ้านเป็นของตัวเองแบบไม่ต้องเช่า เหล่านี้แสดงให้เห็นการจัดการทางการเงินของแต่ละบ้านได้ดีพอสมควร

2.6 คุณแม่วัยใสกับร้านค้าออนไลน์

พลอย (นามสมมุติ) อายุ 18 ปี ขณะนี้เธอตั้งท้องได้ 3 เดือนแล้ว พลอยกำลังเรียนเอกบัญชีอยู่ ปวช. ปี 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาแห่งหนึ่งเขตดินแดง เป็นแฟนของบอย (อายุ 19 ปี) เด็กที่เกิดและโตในชุมชนพหลโยธิน 32 พลอยถือเป็นเด็กต่างถิ่นที่ย้ายเข้ามาอยู่บ้านแฟน ได้ประมาณ 2 ปี ที่บ้านนี้

มีพ่อเลี้ยงของแฟน แม่ของแฟน และแฟน “มาเล่นบ้านเพื่อน แล้วเขาก็มาจีบ” พลอยตอบด้วยความใจหาย เมื่อผู้วิจัยซักถามว่าพบเจอกับบอยได้อย่างไร พลอยเล่าต่อว่า เพื่อนๆ ที่เรียนด้วยกันเมื่อก่อนจะอาศัยอยู่ในชุมชนพลโยธิน 32 นี้พอสมควร แต่ปัจจุบันแยกย้ายไปมีครอบครัวบ้างก็ไปอยู่บ้านสามกัณหอด ซึ่งส่วนใหญ่ต้องตั้งแต่ก่อนที่จะเรียนจบ ปวช. ด้วยซ้ำ

“แฟนไม่ให้ทำ เหมือนเขาเห็นว่าเหนื่อย เพราะตอนแรกเรียนไปด้วยทำงานไปด้วยแล้วพักผ่อนไม่เพียงพอ” “เมื่อก่อนเลิกเรียนมาเที่ยง อาบน้ำเตรียมไปทำงานต่อ กว่าจะเลิกก็เที่ยงคืน” พลอยเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าการมาย้ายมาอยู่บ้านแฟนนี่คืออย่างไรกับชีวิตของเธอที่สุขสบายมากขึ้น ตอนนี้ แฟน แม่ของแฟน และพ่อเลี้ยงของแฟน ทั้งสามคนหารายได้เข้าบ้าน และช่วยกันออกค่าใช้จ่ายภายในบ้าน รวมทั้งค่าเล่าเรียนของพลอยด้วย ประมาณ 2,500 บาทต่อเดือน

แฟนของพลอยมีอาชีพซ่อมรถมอเตอร์ไซด์ และขับวินมอเตอร์ไซด์ไปด้วย ซึ่งประจำอยู่ในบริเวณหน้าโรงเรียนเสนานิคม ค่าใช้จ่ายในบ้านส่วนใหญ่จะหมดไปกับการผ่อนจรถมอเตอร์ไซด์ทั้ง 4 คัน คือ ยี่ห้อยอนด้า รุ่นสกูปี้ไอ (Honda Scoopy i) ฮอนด้า รุ่นเวฟ 100 ฮอนด้า รุ่นเวฟ 125 และฮอนด้า แอลเอส (Honda Ls 125) “เป็นเหมือนรถวัยรุ่นสมัยก่อนค่ะ” พลอยเสริม เมื่อผู้วิจัยทำหน้าเหมือนว่าไม่รู้จัก

เวลาส่วนใหญ่ของพลอยวันหนึ่งก็ไม่ค่อยว่าง เพราะการบ้านเยอะ ยิ่งตอนนี้ใกล้จบแล้วจะงานเยอะเป็นพิเศษ รวมถึงต้องเตรียมตัวไปทำงานที่ร้านเดิมอีกครั้งหนึ่ง แต่ล่าสุดแฟนพาไปเที่ยวเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ไปกันเป็นทริป หลายคนมากเป็นเพื่อนแฟนจากร้านทำรถมอเตอร์ไซด์

“เพื่อนในซอยก็ไม่ค่อยมี ไปอยู่บ้านแฟนกันหมดแล้ว” พลอยเล่าให้ฟังถึงสังคมของเธว่าไม่ค่อยได้คุยกับใคร ส่วนใหญ่จะเล่นแชทคุยกับเพื่อนที่โรงเรียนมากกว่าคนในชุมชน นอกจากนี้พลอยยังมีอาชีพเสริม คือ เป็นตัวแทนขายของทางออนไลน์ “พวกเมโส ชิโนบิ” เธอเล่าให้ฟัง เมโสเป็นครีมทาหน้า ทำให้หน้าเด็กลง ส่วนชิโนบิเป็นยาแคปซูล ที่ทำให้ผิวขาวใส สาววัยรุ่นนิยมทานกันมากๆ เพราะอยากที่จะทำให้ผิวขาวและอ่อนวัย “ส่วนมากหนูก็จะขายให้เพื่อนที่โรงเรียน เพื่อนอยากได้แล้วรวมตัวกันมา หนูก็จะไปลงของ” ลูกค้าส่วนใหญ่ของพลอยก็คือ เพื่อนที่โรงเรียนเป็นส่วนมาก บางทีก็ขายได้กำไรมาก บางทีก็ต้องขาดทุน เพราะต้องสั่งของมาเพื่อเพื่อนคนอื่นๆ คราวละหลายๆ “บางทีเพื่อนสั่ง แต่ยังไม่หมด ก็มากองอยู่ที่เรา” ทิพย์เล่าให้ผู้วิจัยฟัง “บางทีก็ต้อง

เก็บของไว้ให้เพื่อนนาน ทำให้เงินจกก็ต้องพยายามปล่อยให้หมดอะคะ” เธอแสดงถึงความลำบากของการเป็นแม่ค้าขายของออนไลน์

2.7 ความสุขกับชีวิตที่เรียบง่าย

แมว (อายุ 14 ปี) เรียนอยู่ที่โรงเรียนเสนานิกม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการเรียนปานกลาง แมวเป็นเด็กที่เงียบๆ พูดน้อย และไม่ค่อยสบตาคนเท่าไรนัก เหมือนไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง ต่างจากทิพย์ และพลอย อาจด้วยแมวเป็นเด็กที่อายุน้อยกว่าเพื่อนสาวในละแวกนั้น

บ้านของแมวมมี เธอ แม่ พี่สาว พี่ชาย และพี่สะใภ้ แม่ของเธอมีอาชีพค้าขาย โดยจะไปรับซื้อปลาหมึกสดมาจากสะพานปลา เพื่อที่จะนำไปขายที่ตลาดนัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางครั้งแมวก็ไปช่วยแม่ขายบ้างเป็นบางครั้ง ซึ่งเธอบอกว่าขายดีมาก ประมาณวันละพันกว่าบาท โดยแบ่งแมวครั้งละ 20-50 บาท หน้าที่ของเธอคือ อย่ง หั่น ใส่ถุง ซึ่งเป็นการขายทุกๆ วันหลังเลิกเรียน แมวก็จะนั่งวินมอเตอร์ไซด์ไปหาแม่ พี่ชายของแมวไม่ได้มีอาชีพอะไร ส่วนพี่สะใภ้ ขายน้ำปั่นที่เมเจอร์รัชโยธิน โดยแมวเคยไปช่วยตักน้ำแข็ง ใส่ถุง ใส่แก้ว โดยเป็นการขายนอกห้างฯ ช้างๆ กับเมเจอร์

กลุ่มเพื่อนของแมวมมี 4-5 คนที่อาศัยอยู่ในซอยพหลโยธิน 32 เช่น เต๋ล ชมพู หลิว คิว ซึ่งผู้วิจัยได้เจอบางคนเมื่อตอนที่ลงพื้นที่ครั้งแรก ตอนที่ทำแผนที่เดินเท้า “ชวนแล้ว แต่เขาไม่ยอมเดิน” แมวตอบแถมขำ บ้านของเธอไม่ได้ทำอาหารกินเอง มักจะซื้ออาหารเข้ามาทานในบ้าน บ้านของแมวไม่มีรถมอเตอร์ไซด์ “อยู่บ้านเฉยๆ แล้วก็นอนเล่นเกม โทรศัพท์ทั้งวัน” เธอเล่าให้ผู้วิจัยฟังเมื่อถามว่าพี่ชายอยู่บ้านทำอะไร นอกจากนี้ แมวยังมีพี่ชายอีก 2 คน อายุ 25 ปี และ 30 ปี ซึ่งไปมีครอบครัวที่อื่นกันหมดแล้ว

งานอดิเรกของแมวส่วนมากถ้าว่างเธอจะนอนอยู่บ้าน ดูละครช่อง 7 บ้างก็ไปวิ่งเล่นกับเพื่อนๆ ในชุมชนบ้าง ตามประสาเด็กทั่วไป แมวไม่มีความฝันว่าอยากจะเป็นอะไรในอนาคต หรือว่าต่อไปจะไปเรียนที่ไหน แสดงให้เห็นว่าการเธอเป็นคนเรื่อยๆ ด้วยความเพราะยังเป็นเด็กอยู่มาก รวมทั้ง มีแบบอย่างคือพี่ชายคนเล็กในบ้าน ที่มักนอนเล่นอย่างเดียว ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ไม่เกิดแรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้นเตือนให้ชวนขายอะไรไปมากกว่าที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เธอก็มีความสุขดีแล้ว

3. สานฝันเยาวชนผ่านกิจกรรมยามว่าง

จากการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เยาวชนแต่ละคนในชุมชนมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย รวมทั้งความสนใจที่แตกต่างกัน ซึ่งในระยะต่อมา ผู้วิจัยได้ทำการสนทนา

กลุ่มย่อย (Focus groups) เพื่อให้ทุกคนได้เสนอความคิดแบบระดมสมอง และพูดความต้องการของตนเองออกมา จากนั้นนำมาจัดอันดับโดยหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อให้ออกมาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมบริการวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความสนใจ และความถนัดของพวกเขา

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ กิจกรรมที่หนึ่ง คือ “การเปิดพื้นที่สนามฟุตบอลของมหาวิทยาลัยเพื่อการนันทนาการด้านยาเสพติด” “ตอนนี้พวกผมหาที่เตะบอลอยู่ครับ เพราะกรมยุทธฯ เนี่ยไปเตะไม่ได้แล้ว มันมีรุ่นที่เจ้าถิ่น ลูกหลานคนในนั้นไล่” พัฒน์เสนอด้วยเสียงหนักแน่น และเป็นกิจกรรมแรกที่เขาต้องการที่สุด คือ มีสนามฟุตบอลเพื่อให้ได้มาใช้เตะกัน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อน รวมทั้งได้ใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกายอีกด้วย กิจกรรมที่สองคือ “กิจกรรมแข่งเกมส์ ROV พวกผมจะลงคนแรกเลย” ซึ่งเป็นเกมที่กำลังเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยก็มีหลายคน que เล่นเกมนี้อยู่ด้วย เพียงแต่ผู้วิจัยไม่แน่ใจว่าจะเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมหัวร้อน ให้ยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นหรือไม่หากฝ่ายใดต้องพบกับความพ่ายแพ้ กิจกรรมที่สาม “อยากเปิดร้านน้ำแข็งไสหน้าซอย” กิจกรรมที่สี่ “ทำเพจขายของออนไลน์” กิจกรรมที่ห้า “วาดรูป การ์ตูน” และกิจกรรมสุดท้าย คือ “สอนภาษาต่างประเทศเพื่อพูดคุยกับชาวต่างชาติ” ซึ่งผลการสังเคราะห์นี้ได้จากการจัดอันดับแบบลงคะแนนเสียงโดยผู้ให้ข้อมูลที่ 7 คน และผู้วิจัยสรุปให้ฟังอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

อภิปรายผล

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ชุมชนพหลโยธิน 32 นี้ถือได้ว่าเป็นชุมชนแออัด เพราะการปลูกสร้างบ้านเรือนไม่เป็นระเบียบ ไม่มีแบบแผน ไม่คงทนถาวร และมีความหนาแน่นเกิดกำหนดของการเคหะแห่งชาติ (Raphi-phat, 1998: 85) อย่างไรก็ตาม ชุมชนนี้ยังมีการรวมกลุ่มกันของผู้คนในชุมชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความคิดความเชื่อ จารีตประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา มีความรู้สึกและทัศนคติที่ผูกพันกัน แสดงถึงความสนใจหรือพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันว่ามีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Royal Thai Institute, 1982: 112)

วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นแบบแผนมากกว่าที่จะเกิดขึ้นอย่างไม่มีแบบแผน (Random) เพราะถูกกำหนดโดยฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของพื้นที่ (Chomprida, 2005: 55) เช่นเดียวกับเยาวชนผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 7 คนในงานวิจัยนี้ที่มีความคล้ายคลึงกัน คือ โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมถูกจำกัดด้วยทุนทางสังคมที่ไม่สูงมากนัก ด้วย

รายได้ของครอบครัวเป็นตัวกำหนดหลัก รวมทั้งสภาพแวดล้อมในละแวกบ้านที่ไม่มีต้นแบบที่ดีที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ทำให้เยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีเป้าหมายหรือให้คุณค่ากับอนาคตของตนเองมากเท่าที่ควรและต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา รวมทั้งมีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ไปกับกิจกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ มีพฤติกรรมการบริโภคนิยม บางส่วนซื้อสินค้าและบริการเกินกำลังการใช้จ่ายของครอบครัว บางส่วนต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อหาเลี้ยงตัวเอง มีค่านิยมการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือยเพื่อทำให้ได้รับการยอมรับทางสังคม และเพื่อไฝ่หาความสุขในระยะสั้น สอดคล้องกับแนวคิดที่บ่งชี้ถึงการใช้ชีวิตภายใต้กฎของการเป็นเจ้าของและครอบครองสิ่งต่างๆ ในปริมาณที่มากที่สุด ไม่ใช่เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน แต่เพื่อความพึงพอใจ การเติมเต็ม (Self-Fulfillment) ทำให้เยาวชนเหล่านี้มีความต้องการและความหวังเพิ่มสูงมากขึ้น (Sukansin, 2001: 34)

อย่างไรก็ตาม พวกเขาเหล่านี้นิยมความสุขของตนเองแตกต่างจากคนภายนอก ซึ่งพฤติกรรมที่เกิดขึ้นก็เกิดมาจากสภาพแวดล้อมและการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งความจำกัดจำเขี่ยของรายได้ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาชุมชนแห่งนี้จึงมีความสำคัญและถือเป็นความท้าทายของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมที่ต้องดำเนินการอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตามความต้องการของเยาวชน และชุมชนร่วมมือร่วมใจกันในอนาคต

สรุปผล

เยาวชนในชุมชนแออัดมีความหลากหลาย ทั้งพื้นฐานครอบครัว ความเป็นอยู่ การใช้ชีวิต ความสนใจ และความถนัด ทำให้มีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน รวมทั้ง มีพฤติกรรมการใช้เวลาว่างแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ขึ้นอยู่กับช่วงว่าง และความสนใจ โดยสามารถจำแนกเยาวชนได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. กลุ่มเยาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา มีพื้นฐานครอบครัวดี สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข กลุ่มนี้มีความต้องการในการพัฒนาตนเอง และมีศักยภาพในการศึกษาต่อหรือทำงานที่ดี สามารถเป็นกำลังสำคัญในการยกระดับมาตรฐานของชุมชนพลโยธิน 32 และครอบครัวของตนเองได้ กลุ่มนี้สามารถเข้าร่วมกับกิจกรรมบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยได้เป็นอย่างดี และมี

ความพร้อมในการให้ความร่วมมือในทุกๆ ด้าน แต่อาจยังไม่มีโอกาส ไม่มีเพื่อน หรือล้งเลในทิศทางของมหาวิทยาลัย จึงควรสร้างเครือข่ายเยาวชนในกลุ่มนี้ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

2. กลุ่มเยาวชนที่ออกจากระบบการศึกษาไปแล้ว ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ถูกไล่ออก ครอบครัวยุติฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ไม่มีความสนใจในการเรียน การประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิต ในทิศทางที่สังคมคาดหวัง บางส่วนติดยาเสพติด บางส่วนกำลังจะเข้าสู่เส้นทางของยาเสพติด เนื่องจากติดเพื่อนที่เสพยา และไม่มีผู้ปกครองที่ชี้แนะแนวทาง กลุ่มนี้ไม่สนใจยติทั้งตัวเองและสังคม เป็นกลุ่มเสี่ยงที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเร่งด่วน

การกำหนดแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เวลาว่างของเยาวชน จึงควรเริ่มต้นจากการเข้าใจวิถีชีวิตและการใช้เวลาว่างของเยาวชนในพื้นที่ต่างๆ ก่อนที่จะออกแบบกิจกรรมที่เป็นไปตามความต้องการของตัวเยาวชนเอง เพื่อเป็นการพัฒนาเยาวชนและชุมชนตามศักยภาพของพวกเขาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ผู้ที่สนใจสามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยนี้ไปใช้ประยุกต์ใช้ในการสำรวจความต้องการพื้นฐานของเยาวชนในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานครหรือพื้นที่อื่นๆ ได้โดยอาจเพิ่มประเด็นทางครอบครัว การศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เพื่อให้ได้มิติทางสังคมที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นฤพนธ์ ค้วงวิเศษ. (2549). “ความต่าง” ของ “วิถีคิด” ต่อวัฒนธรรมกระแสนิยม ใน เหลียวหน้า

แลหลัง วัฒนธรรมป๊อป. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์กรมมหาชน).

มาฆะ จิตตะสังกะ และคณะ. (2546). “วิถีชีวิตวัยรุ่นไทยในวัยเรียนกับการจัดระเบียบสังคม:

กรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดเชียงใหม่” รายงานการวิจัย วิถีชีวิตวัยรุ่นตาม

ความเห็น Aaro Wold.mht. (ออนไลน์). ค้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2561 จาก

www.nu.ac.th/office/gentle/teen2.htm

วัฒนา สุกัณศีล. (2544). วัฒนธรรมบริโภคของแรงงานรับจ้างในชุมชนชนบท. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

- วันดี เหล่าสุวรรณวัฒน์. (2545). *ประเทศแหล่งกำเนิด ระดับการเกี่ยวกันของสินค้า และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาโทโฆษณา). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รมณ ชมปรีดา. (2548). *โลกของคนเลี้ยงหมา “แบบไฮโซ” : วัฏจักรของการบริโภคยุคโลกาภิวัตน์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย* (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สิริภิญญา อินทรประเสริฐ. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของสื่อที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. ทุนอุดหนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีงบประมาณ 2555.*
- อลิน รพีพัฒน์ และคณะ. (2541). *รายงานการศึกษาโครงการวิจัยและปฏิบัติการเรื่อง วิวัฒนาการชุมชนแออัดและองค์กรชุมชนแออัดในเมือง. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาชุมชนเมือง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)*
- Babor T.F.; Robaina K.; Noel J.K.; & Ritson E.B. (2017). *Vulnerability to alcohol-related problems: a policy brief with implication for the regulation of alcohol marketing.* *Addiction.* 112(1), pp. 94-101.
- Boas, F. (1940). *Race, language and culture.* New York: The Macmillan Company.
- Charmaz K. (2014). *Constructing grounded theory (2nd ed.).* Thousand Oaks, CA: Sage.
- Childe, V.G. (1951). *Man makes himself.* New York: Mentor Books.
- Creswell J.W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: choosing among five traditions.* Thousand Oaks, CA: Sage.
- Featherstone, M. (1991). *Consumer culture and postmodernism.* London: Sage.
- Kleiber, D.A., Walker, G.J., & Mannell, R. C. (2011). *A social psychology of leisure (Second Edition).* Illinois: Venture Publishing.
- Rojek, C., Shaw, S.M., & A.J. Veal (Eds.). (2006). *A handbook of leisure studies.* Houndmills, UK: Palgrave Macmillan.

Kelly, J.R. & Freysinger, V.J. (2000). *20th century leisure: Current issues*. Needham Heights, MA. Allyn & Bacon, Inc.

Marshall, G. (1994). *The concise Oxford dictionary of sociology*. New York: Toronto: Oxford University Press.

Translated Thai References

Chomprida, R. (2005). *The world "high society" dog caring: form of consumption in globalization* (Master's degree thesis in Sociology). Bangkok: Thammasat University. [in Thai]

Duangwisead, N. (2006). *The difference between the way of thinking and popular culture in Behind the Pop Culture*. Bangkok: Princess Maha Chakri Sirindhorn Anthropology Centre (Public Organisation). [in Thai]

Intarapraserd, S. (2013). *Research report influence of media relations on violence behavior of children and youth in Bangkok*. Research Grants, Suan Dusit Rajabhat University, 2012. [in Thai]

Khittasangkha, M. et al. (2003). *"Thai Teenage Life Style and Social Order: A Case Study of Phitsanulok Province" And Chiang Mai Province. Teen Lifestyle by Aaro Wold.mht*. Retrieved on 27 March 2018 from <http://www.nu.ac.th.officegentleteen2.htm> [in Thai]

Laosuwannawat, W. (2002). *Country of origin product level and consumer buying decisions* (Master's degree thesis in Advertising, Faculty of Communication Arts). Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

Raphepat, A. et al. (1998). *Study report in research projects and operations evolution title slums and urban slum organizations*. Foundation for urban research and development institute, Crown Property Bureau and the Thailand Research Fund (TRF). [in Thai]

Royal Thai Institute. (1981). *Sociology vocabulary dictionary English-Thai (Royal Thai Institute Edition)*. Bangkok: Royal Thai Institute. [in Thai]

Sukansin, W. (2001). *Consumerism of rural workers*. Bangkok: The Thailand Research Fund. [in Thai]

ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. ชวิตรา ตันติมาลา

สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการทางวัฒนธรรม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

อีเมล: chawitra.t@chandra.ac.th

Author

Chawitra Tantimala, Ph.D.

Program in Cultural Management Innovation

Faculty of Humanities and Social Sciences, Chandrakasem Rajabhat University

Email: chawitra.t@chandra.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Buriram Rajabhat University